

Ontwikkelingslijn: Coöperatief leren
Ontwikkelingsveld 1: Tandemleren
Eigenaar: Inge Wehkamp

Doel

Het vergroten van de motivatie en het zelfvertrouwen van de leerlingen, het bevorderen van de effectieve leertijd en sociale vaardigheden.

Toepassingsgebied

Tandemleren vindt plaats op groepsniveau.

Algemeen

Leerlingen kunnen veel van elkaar leren en aan elkaar uitleggen. Of het nu gaat om het maken van een som of het ontleden van een zin, er zijn voldoende voorbeelden voor handen. Leerlingen kunnen elkaar ook goed ondersteunen bij allerlei problemen, die van meer sociale aard zijn. Kinderen vinden het vaak leuk om samen te werken. Op onze school zetten we het samenwerken tussen leerlingen systematisch op. Daarvoor is het noodzakelijk dat de inhoud en de vorm in hoge mate gestructureerd zijn. Het tandemleren (want daarover spreken we bij dit ontwikkelingsveld) vindt regelmatig plaats en is tamelijk intensief. De leerlingen werken bij een tandem in tweetallen. De afspraken rond tandemleren zijn in elke groep gevisualiseerd. De leerkracht bepaalt de tandems.

Succesindicatoren

In alle groepen is planmatig aandacht voor coöperatief leren in tweetallen. Het is zo vorm gegeven dat het de motivatie en zelfvertrouwen van de leerlingen ten goede komt. We hebben een doorgaande lijn gedocumenteerd rond coöperatief leren in tweetallen (zie bijlage 1).

Toetsing succesindicatoren

Voorafgaand aan elke tandemopdracht spreekt de leerkracht zijn/haar verwachtingen uit: "Vandaag let ik vooral op"

De opdracht bij elke tandemles is gevisualiseerd, zodat de leerlingen daarop kunnen terugvallen.

Elke tandemles wordt met een evaluatie op tandemniveau en op groepsniveau afgesloten, waarbij het accent gelegd wordt op zaken die goed gingen, zoals: rustig doorgewerkt, goed naar elkaar geluisterd, elkaar goed geholpen.

Er zijn op schoolniveau afspraken gemaakt rond leerstofgebieden en leermiddelen.

Bijlagen

1. Tandemleren groep 1 t/m 8
2. Het verloop van een tandemles
3. Evaluatie tandemleren
4. Checklist samenwerkingsvaardigheden

Bijlage 1 Tandemleren groep 1 t/m 8

TANDEMLEREN GROEP 1 EN 2

Vakgebied	Werkvorm	Frequentie per week	Wijze van samenstelling
W.O.M	Samenwerken in bouwhoek, poppenhoek, leeshoek, constructiemateriaal, mozaïek, puzzels, lotto's, expressie zoals prikken, knippen, tekenen, kleuren, plakken, verven, kleien enz.	6 x per week.	Eigen keuze, soms aangewezen.
Sociale vorming	Klaarzetten en opruimen van materialen.	6 x per week.	Wisselend

TANDEMLEREN GROEP 3

Vakgebied	Werkvorm	Frequentie per week	Wijze van samenstelling
Lezen	Duo lezen op eigen niveau.	2 x per week.	Aangewezen.
Rekenen	Methodeopdrachten.	Incidenteel.	Aangewezen.

TANDEMLEREN GROEP 4

Vakgebied	Werkvorm	Frequentie per week	Wijze van samenstelling
Lezen	Duo lezen op eigen niveau.	2 x per week.	Aangewezen.
Taal	Methodeopdrachten activiteitenboek	2 x per week.	Wisselend
Rekenen	Tafelsommen oefenen	1 x per week (incidenteel)	Wisselend
Spelling	Keuzeopdrachten 3 ^e dag	1 x per week	Eigen keuze
Handvaardigheid	Snelle kinderen helpen kinderen die nog niet klaar zijn.	1 x per week (incidenteel)	Eigen keuze

TANDEMLEREN GROEP 5

Vakgebied	Werkvorm	Frequentie per week	Wijze van samenstelling
Lezen	(voor) lezen van teksten aan zwakke lezers.	1 x per week	Aangewezen
Taal	Methodeopdrachten activiteitenboek	2 x per week	Wisselend.
Rekenen	Tafelsommen oefenen		Wisselend
Geschiedenis	Toets overhoren	1 keer in de ... weken	

TANDEMLEREN GROEP 6

Vakgebied	Werkvorm	Frequentie per week	Wijze van samenstelling
Natuurkunde en Geschiedenis	Toets overhoren	1 keer in de 5 weken	Eigen keuze
Spelling	Keuzeopdrachten dag 2 en 3	2 x in de week	1 ^e week eigen keuze 2 ^e week aangewezen
Spelling	Dictee oefenen, dag 3	1 x in de week	1 ^e week eigen keuze 2 ^e week aangewezen
Taal	Methodeopdrachten activiteitenboek	2 x in de week	1 ^e week eigen keuze 2 ^e week aangewezen

TANDEMLEREN GROEP 7 / 8

Vakgebied	Werkvorm	Frequentie per week	Wijze van samenstelling
Lezen	Om en om lezen	1 x per week	Eigen keuze
Aardrijkskunde	Topografie overhoren	1 x per week	Eigen keuze
Spelling	Woordjes oefendictee oefenen	1 x per week	Aangewezen
Taal	Methodeopdrachten	3 x per week	Wisselend
Taal	Gespreksvorm	1 x per week	Aangewezen
Handvaardigheid	Werkstukje maken	1 x in de 6 weken	Eigen keuze

Bijlage 2 Verloop les tandemleren

1. Voorbereiding door de leerkracht:
opdracht kiezen
tandems samenstellen
2. Oriëntatie op de opgave:
taak uitleggen
regels afspreken/herhalen
3. Afstemming:
het tandem: wie begint, wie doet wat?
4. Uitvoering van de taak:
de leerkracht blijft op de achtergrond
5. Afronding:
het tandem beziet het product: kan ik nu de
plaatsen goed aanwijzen; schrijf ik de woordjes nu goed
6. Presentatie van het product:
aan de leerkracht of aan de klas
7. Terugblik op het proces
per tandem of klassikaal

Bijlage 3 Evaluatie Tandemleren

Vragen die aan leerlingen gesteld kunnen worden na afloop van een tandemopdracht*

- Hoe zijn jullie begonnen?
- Hebben jullie de taak eerst samen gelezen en besproken?
- Hebben jullie taken verdeeld?
- Wie heeft het materiaal opgehaald?
- Wie heeft het materiaal opgeruimd?
- Hebben jullie elkaar geholpen? Wie heeft wie geholpen?
- Hoe is er geholpen (tip gegeven of voorgezegd)?
- Hebben jullie elkaar complimentjes gegeven?
- Hebben jullie elkaar bedankt?

* Stel na afloop alleen die evaluatievragen die vooraf als aandachtspunt aan de leerlingen zijn aangereikt..

Evaluatie voor de leerkracht:

- Paste de opdracht goed bij de werkvorm tandemleren?
- Waren de materialen voor de leerlingen gemakkelijk toegankelijk?
- Is er een startronde gelopen nadat de opdracht was uitgelegd en de tandems waren gevormd?
- Is de opdracht gevisualiseerd, zodat de leerlingen daarop konden terugvallen?
- Wisten de leerlingen van te voren waarop de leerkracht zou gaan letten?
- Is er tijdens de hulpronde voldoende aandacht besteed aan de manier waarop de leerlingen samenwerkten?
- Aan welke aspecten moet de volgende keer specifiek aandacht worden besteed?
- Op welke punten is de les met de leerlingen geëvalueerd en hoe werd de les afgesloten?

Bijlage 4 Checklist samenwerkingsvaardigheden

Basisvaardigheden	Voortgezette vaardigheden	Vaardigheden voor gevorderde groepen
Prettige omgang met elkaar: ☐ elkaars naam gebruiken ☐ elkaar aankijken tijdens het praten ☐ vriendelijk op elkaar reageren ☐ elkaar gelegenheid geven om mee te doen Eigen initiatief: ☐ een inbreng durven hebben ☐ zo duidelijk praten zodat anderen je kunnen verstaan ☐ meewerken aan een groepsopdracht Gericht zijn op anderen: ☐ luisteren naar elkaar ☐ elkaar uit laten praten ☐ de inbreng van een ander accepteren Je houden aan afspraken: ☐ bij je groepje blijven ☐ rustig praten en werken ☐ materiaal met elkaar delen ☐ om de beurt praten ☐ aan de taak werken totdat deze af is	Communicatie: ☐ vragen stellen aan elkaar ☐ reageren op wat een ander zegt ☐ af en toe herhalen wat iemand zegt ☐ elkaar vragen hardop ☐ te denken Betrokkenheid bij de groep: ☐ elkaar aanmoedigen mee te doen ☐ elkaar een complimentje geven ☐ ondersteunende opmerkingen maken ☐ met alle groepsleden samenwerken Helpen: ☐ elkaar aanbieden iets uit te leggen ☐ hulp vragen aan een ander ☐ elkaar helpen zonder voor te zeggen Doelgericht werken: ☐ het werk plannen ☐ richting geven aan de uitvoering van de taak ☐ af en toe de voortgang samenvatten ☐ elkaar herinneren aan een opdracht	Interpersoonlijk: ☐ je in het standpunt van een ander verplaatsen ☐ verschil van mening accepteren ☐ ook op de langere termijn een goede relatie behouden Omgaan met lastige situaties: ☐ overeenstemming met elkaar bereiken ☐ kritiek formuleren op ideeën, niet personen ☐ met elkaar problemen oplossen ☐ op een vriendelijke manier zeggen dat je het ergens niet mee eens bent Optimale opbrengst: ☐ verschillende ideeën integreren ☐ ideeën verder uitbouwen ☐ de groep stimuleren, motiveren

Bron: Coöperatief leren in de basisschool